



Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quo tractatur de Ministro Sacramento Pœnitentiæ. Item de Sacramentis
Extrema Unctionis, & Ordinis

Bosco, Jean a

Lovanii, 1672

Concl. VI. Ecclesia Latina in consecratione Episcopi pro materia
Sacramentali utitur manuum impositione. Fortè etiam impositione libri
Evangeliorum, & unctione capitis ac manuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73429)

133.
Contra ac-
quit Auctor.

Sed quæro ego; sola manuum impositio non erat sufficiens ad conferendam gratiam, & potestatem legendi Evangelium, & prædicandi? Immo de factò Græci sine traditione libri Evangeliorum, aut alio signo æquivalenti solâ manuum impositione cum hac forma: *Divina gratia, qua semper infirma sanat, & qua defuncti adimplet, promoveat piissimum N. Subdiaconum in Diaconum, oremus pro eo, ut veniat super eum gratia sancti Spiritus, conferunt Ordinem Diaconatus, & per consequens illam gratiam & potestatem.*

Et sanè, si illa impositio manuum sufficit ad conferendam gratiam ac potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missalque celebrandi pro vivis & defunctis, quidni etiam sufficiat ad conferendam gratiam ac potestatem legendi & prædicandi Evangelium?

Ex quo ergo reali fundamento vel Scripturæ, vel Definitionis Ecclesiæ, vel Traditionis, in Ecclesia certitudinaliter receptæ; probare poterit Marchantius, tempore Apostolorum, immo tempore D. Bonaventuræ, Diaconatum collatum fuisse manuum impositione, & alio signo æquivalenti?

134.
Nonne tempore Divi Bonaventuræ erant scripti Codices Evangeliorum? Et verò quod potest imaginari incommodum, propter quod tunc temporis Ecclesia omisisset traditionem libri Evangeliorum, & fuisset usâ alio signo æquivalenti? Dico ergo vel tempore Divi Bonaventuræ fuisse collatum hoc Sacramentum per traditionem libri Evangeliorum, & impositionem manuum, vel per solam impositionem manuum; cùm alterius signi æquivalentis, nec Bonaventura, nec alius quispiam sanctus Pater, nec Scriptura, nec Concilium aliquod, vel Decretum Ecclesiæ faciat mentionem.

Quo signo
tempore D.
Bonavent.
fuerit colla-
tus Dia-
conatus,

Audiamus Doctorem Seraphicum 4. dist. 24. p. 2. art. 1. q. 4. ad 3. Ad illud, quod obicitur de libri vel vasis traditione, dicendum; quod sicut omne instrumentum, sive armatura in virtute manûs est: sic etiam per impositionem manuum, ubi deessent talia; possunt signari: unde sicut post videbitur in impositione manuum in Ecclesia primitiva ceteri Ordines implicabantur, qui postmodum processu temporis explicati sunt, & quantum ad verbum, & quantum ad signum, & quantum ad personas.

In quibus verbis (inquit Marchant in suis Resolut. loco suprâ allegato) notandum est specialiter, quod sanctus Bonaventura asserit, in impositione manûs cetera signa implicitè in primitiva Ecclesia implicata sive contenta fuisse. Item ubi talia signa deessent, in virtute impositionis manuum signari potuisse. Hac ille. Ut ostendat, in primitiva Ecclesia per solam manuum impositionem fuisse collatum Ordinem Sacerdotii.

135.
An in pri-
mitiva Ec-
clesia per
solam ma-

Et quis non videt, ex eisdem verbis, eodem modo posse concludi, in primitiva Ecclesia per solam manuum impositionem absque alio signo æquivalenti fuisse collatum Ordinem Diaconatus?

Vel si tunc nihilominus necessarium fuit in illo Ordine signum æquivalentis; dico, etiam fuisse necessarium & adhibitum in Ordinatione Sacerdotis. Ac proinde sicuti hodie traditio libri Evangeliorum est pars essentialis materie, & non tantùm integralis; ita etiam hodie porrectionem calicis cum vino, & patenæ cum pane, non tantùm esse partem integram, sed veram partem essentialem.

Nam quod ait idem Auctor loco citato: Quæ ad explicatiorem significationem instituantur, certum est se habere per modum additamenti; & partis integrantis; etiam concernit traditionem libri Evangeliorum, cùm & hæc ipsa instituta sit ad explicatiorem significationem, ut patet ex Marchantio suprâ in Tribu. ad 2. ubi: Porrectionem autem libri Evangeliorum apertè declarasse (Concilium Florentinum) quia illa pars essentialis in tali tam expresse signo usurpata non erat.

Profecò etiam in primitiva Ecclesia aliquod fuisse in Ordinatione Sacerdotis, præter impositionem manuum, indicat Petrus Sotus in de Instit. Sacerdotum tit. de materia & forma Sacramenti Ordinis, hisce verbis: Immo in illo Concilio (Carthaginensi quarto) in quo distinctiùs, quàm alibi, & disertius agitur de Ordinatione, nullius alterius rei in Ordinatione facta est mentio, quàm impositionis manûs: & quamquam semper aliquid forte præterea fiebat, tamen in antiquorum lectione, nec de traditione calicis &c. in Sacerdotio, nec libri in Diaconatu, hæc usque vidi mentionem fieri.

Et hæc quidem de materia & forma Sacerdotii, prout distinguitur ab Episcopatu. Reliqua explicanda materia & forma Episcopatus, quæ est Ordo distinctus à Sacerdotio. Sit itaque

CONCLUSIO VI.

Ecclesia Latina in consecratione Episcopi pro materia Sacramentali utitur manuum impositione. Fortè etiam impositione libri Evangeliorum, & impositione capitis ac manuum.

Pures ceremonias adhibet Ecclesia in consecratione Episcopi, de quibus quantum an sint Sacramentales? Prima describitur in verbis in Pontificali Romano Tit. de Consecratione Electi in Episcopum. Tam Consecrator, missus libro Evangeliorum, illum apertum, adunat Episcopis Assistentibus, nihil dicens imponit super vicem & scapulas Electi; ita quod inferat pariter cervicem capitis Electi tangat, litera ex parte inferi manente, quem unus ex Cappellanis Electi

Sect. 2. De Materia & Forma Ordinatio. Concl. 6. 547

ipsum genuflexus, quousque libri ipse eidem Electo in manus tradendus sit, continue suinet.

Secunda. Sequitur Secunda ceremonia: Deinde Consecrator & assistentes Episcopi ambabus manibus caput consecrandi tangunt, dicentes: Accipe Spiritum sanctum.

138. Tertia. Hæc est tertia ceremonia: Finito primo versu surgit Pontifex, & sedet in baldytorio ante medium altaris; capit mitram; deponit annulum, & chirothecas; resumat annulum & imponitur ei gemiale à ministris. Tum pollicem suum dexterum intingit in sanctum Chrismate, & caput Electi coram se genuflexi inungit, formans primo signum crucis per totam coronam, deinde reliquum coronam leniendo, interim dicens: Ungatur & consecretur caput tuum, caelesti benedictione in ordine Pontificali.

Quarta. Quarta ceremonia sub hac forma verborum exprimitur: Incepta Anipionâ ante Psalmum, imponitur ad collum Electi alia ex longioribus mappulis de octo supradictis. Consecrator sedet; accipit mitram; & Electo ante ipsum genuflexo inungit ambas manus simul unctas cum Chrismate, in modum crucis producendo cum pollice suo dextero intincto duas lineas; videlicet à pollice dexterae manus usque ad indicem sinistrae, & à pollice sinistra usque ad indicem dexterae, & mox inungit totaliter palmas Electi dicens: Ungantur manus istæ de oleo sanctificationis, & Chrismate sanctificationis, sicut unxit Samuel David Regem & Prophetam, ut ungantur & consecrentur.

139. Auditis ceremonias principales hujus Ordinationis seu consecrationis. Si autem à me quaeritur, an omnes sint Sacramentales, vel si non omnes, quæ, & quæ non? Respondeo civi: Secunda ceremonia est Sacramentalis; adedque impositio ambarum manuum super caput consecrandi materia essentialis, & verba correspondentia: Accipe Spiritum sanctum, forma essentialis. Est communior DD. sententia.

Probatur ex Scriptura 1. ad Timoth. 4. v. 14. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyteris.

140. Secundò ex Patribus, qui Consecrationem Episcopalem nominant per manus impositionem. Ambrosius lib. de dignit. Sacerd. c. 5. sic ait: Quis dat frater Episcopalem gratiam? Deus aut homo? Respondes sine dubio, Deus. Sed tamen per hominem dat Deus. Homo imponit manus, Deus largitur gratiam, Sacerdos imponit simplicem dexteram, & Deus benedicit potenti dextera. Episcopus initiat Ordinem, & Deus tribuit dignitatem.

Et ad idem propositum Dionysius Areop. lib. de Eccles. Hierar. c. 5. part. 2. ibi: Pontifex quidem, qui ad Pontificiam dignitatem est electus, utroque genuflexo ante altare supra caput habet Scripturam, à Deo traditam, manumque Pontificis.

141. Probatur denique ex Conciliis, Carthag. 4. c. 2. sequentis tenoris: Episcopus cum ordinatur duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum Codi-

cem super caput & cervicem eius, & uno super eum thag. 4. fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adjunt, manibus suis caput eius tangant.

Et Tridentino sess. 13. can. 4. Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum &c. anathema sit. Cum ergo in hac ceremonia Episcopus dicat: Accipe Spiritum sanctum, ne illa verba frustra dicat, debet per illa dare Spiritum sanctum, id est, gratiam Spiritus sancti, ac proinde illa verba sunt forma Sacramentalis; per consequens impositio manuum, quam proximè determinant, materia Sacramentalis.

Nec obstat, quòd verba illa sint generalia, nullum speciale ministerium designantia; quia etiam Episcopus non ordinatur ad aliquod speciale ministerium, sed ad omnia munia Ecclesiastica sive obeunda, sive dirigenda.

Unde in Ordinatione Sacerdotis, quàmvis etiam Episcopus utatur illis verbis, tamen addit speciale aliquod munus Ecclesiasticum, ut significet ordinandos non assumi in plenitudinem potestatis.

Consimiliter in Ordinatione Diaconi, etiam non exprimat speciale aliquod munus, tamen quia addit: Ad resistendum &c. satis innuit, Diaconum per illa verba non assumi in plenitudinem potestatis; sicut quando simpliciter dicit: Accipe Spiritum sanctum.

Hoc certum est, Ecclesiam potuisse hæc verba cum impositione manuum, eaque sola, instituere pro signo ad placitum collationis Ordinis Episcopalis; quippe in signis ad placitum non est necessaria physica similitudo, sic enim hedera ante domum pendens est in multis locis signum venalis vini, cum tamen nullam habeat cum venditione vini physicam similitudinem.

Quod autem sic instituerit, à multis negatur, qui præter impositionem manuum, pro materia essentiali assignant etiam primam ceremoniam; putà impositionem libri Evangeliorum super cervicem ordinandi. Ita sentit Arriaga disp. 56. n. 32. & Alii, quos ibi citat; imò Dicastillo hic n. 126. vocat eam sententiam communem.

Quæ videtur probari, tum ex Concilio Carthag. tum ex Dionysio Areop. supra relatis, qui æqualiter requirunt impositionem manuum, & impositionem libri Evangeliorum; ergo si una impositio est materia essentialis, etiam alia, vel neutra; cum non sit major ratio de una, quàm de alia.

Revera impositio libri maximè est proportionata, ad significandum Episcopum esse quasi Doctorem populi. Unde Ecclesia in officio de Communi omnium Sanctorum Confessorum Episcoporum in Responso sexto ait: Et omnis terra doctrina eius repleta est.

Adde, illam impositionem fieri ab omnibus tribus

Et Tridena
tind.

142.
Occurrit
objectivale

143.
Aliqui pu
tant etiam
1. ceremonia
nam esset
essentialem.
Arriaga
Dicastillo

Probatur ex
Carth. 4. &
Dionysio

ambrosio

222

tribus Episcopis; nihil est ergo, quod illi desit ad rationem materiæ. Ita Arriaga suprâ.

144.
Valquez
docet op-
positum.

Valquez autem disp. 240. c. 5. n. 62. negat hanc impositionem esse materiam; quia materia, inquit, ab eodem adhiberi debet, à quo proferri potest forma, ut à legitimo Ministro: atqui liber Evangeliorum imponitur scapulis consecrandi non ab Episcopis consecratoribus, sed ab uno ex Capellanis, ut dicitur in rubrica Pontificalis, & antiquitus fiebat à Diaconis (ut expresse tradit Clemens lib. 8. Constit. c. 2. aliàs 4. in fine: *Et Diaconis aperta Evangelia super caput eius, qui ordinatur, tenentibus*) qui non sunt Ministri, neque formam proferre possunt: ergo non potest esse materia.

145.
Occurrit
objectioni.

Et quàmvis in Concilio Carthag. 4. cap. 2. (refertur can. *Episcopus*. 23. dist.) præcipitur, ut duo Episcopi teneant librum Evangeliorum, & reliqui manus imponant; tamen cum oppositum sit in usu in Ecclesia Romana, & Clemens tradiderit, conficitur planè, non pertinere ad essentiam Ordinationis, ut liber ab Episcopis teneatur. Materiam verò à legitimo Ministro debere applicari manifestum est.

Responde-
tur ad Clem-
& Diony-
sum.

Quàmvis autem Clemens loco citato, & Dionysius de Eccles. Hierarc. c. 5. hujus ceremoniæ meminerint, tamen nullus eorum dicit, esse materiam Consecrationis Episcopi, aut per illam tradi potestatem, sed illius meminerunt, sicut & aliarum. Et sanè si liber Evangeliorum deberet esse materia Episcopatus, potius esset, quando Episcopus accipit eum de scapulis consecrati, & adjuvantibus aliis Episcopis assistentibus, tradit illum clausum consecrato sub illis verbis: *Accipe Evangelium* &c. quia ab eodem exhibetur & traditur liber, & proferuntur verba. Hucusque Valquez.

146.
Impugna-
tur Valquez.

Qui non videtur legisse Pontificale Romanum, jussu Clementis octavi restitutum & editum, in quo impositio libri Evangeliorum non committitur uni ex Capellanis, sed Episcopo consecratori, adjuvantibus Episcopis assistentibus; uni autem ex Capellanis committitur sola sustentatio libri, quousque ipse liber eidem Electro in manus tradendus sit, ut patet ex verbis suprâ relatis; jam autem hic non quæritur, an illa tenentia seu sustentatio libri sit materia essentialis; sed ipsa prima impositio, quæ fit à tribus Episcopis, qui postea proferunt formam, dicentes: *Accipe Spiritum sanctum*.

Judicium
Auctoris.

Non ergo video, quâ ratione hæc impositio possit excludi à materia essentiali, nisi quòd fiat absque aliqua forma verborum, ut patet ex rubrica Pontificalis suprâ relata, ibi: *Nihil dicens*: & nulla videatur esse necessitas, conjungendi hæc verba: *Accipe Spiritum sanctum*, illi ceremoniæ; cum proximè determinent impositionem manuum, quæ de se sufficiens est ad significandam potestatem Episcopalem, ut patet in Ecclesia Græca.

147. Dico; *Et nulla videatur esse necessitas* &c. quia

Conclusionem præcedenti hæc verba: *Accipe potestatem* &c. quæ immediatè determinant traditionem calicis in consecratione Sacerdotis, conjungimus impositioni manuum, quæ ad hoc ullis verbis fit; ergo similiter hic, potest aliquis dicere, illa verba: *Accipe Spiritum sanctum*, esse proximè determinent impositionem manuum, nihilominus remotè etiam determinant impositionem libri Evangeliorum.

Sed disparitas videtur esse, aliquis necessitas in Ordinatione Sacerdotis, quam Scriptura, & sancti Patres asserunt fieri per impositionem manuum. Nusquam autem Scriptura dicit, Episcopum ordinari per impositionem libri Evangeliorum. Interim quia & Clemens Romanus solam illam ceremoniam commemorat, similiter Concilium Carthaginense & Dionysius, non video, quare non possit probabiliter dici, illa verba: *Accipe Spiritum sanctum*, remotè determinare impositionem libri Evangeliorum, adeoque probabiliter sustineri, eam impositionem esse materiam essentialem seu Sacramentalem, supposito quòd adhibeatur suo loco, hoc Concl. 4. diximus de illis verbis: *Accipe potestatem*, & impositione manuum.

Sed numquid etiam probabiliter dici possit, unctionem capitis & manuum, cum verbis respondentibus, esse partialem materiam & formam Sacramentalem? Ita indicat Arriaga supra, inquit, in Pontificali ante ultimam unctionem manuum semper vocatur *Electus*, hæc verò manuum consecratione, jam non *Electus*, sed *Consecratus* dicitur; ergo Ecclesia supponit eum nondum esse essentialiter consecratum, eam unctionem manuum, ergo ea est materia partialis materiæ, essentialiter ad hujus Ordinis collationem requisita.

Nec deest valdè probabilis ratio; nam Episcopus quasi ex munere proprio consecratur actiones, quæ manuum ministerio debent fieri, qualis est consecratio Sacerdotum, Diaconorum per impositionem manuum, & Confirmationis per Christum; ergo ea manuum consecratio maximè est apta ad significandum hunc Ordinem. Hæc ille.

Deindè notat Herinx hic n. 32. quòd hæc unctioni præmittitur imploratio gratiæ à Spiritu per hymnum usitatum, qui in veterum Ordinum majorum collatione præmittitur ipsi essentia Ordinationis.

Sed, pace ejus, in solo Ordine Sacerdotum præmittitur. Neque præmittitur ipsi primæ impositioni manuum, quæ secundum materiam est essentialis; & præmittitur unctioni manuum, quæ secundum Doctores communiter non est essentialis. Ergo ex illa præmissione, nihil efficaciter probatur.

Nonne apud Fratres Minores non præmittitur præfatus hymnus Professionibus Novitiorum, sed postponitur? Idque ad implorandam gratiam Spiritus sancti, quæ possunt reddere Deo quòd

quod jam promiserunt; ergo similiter recte Ecclesia postponit hunc hymnum consecrationi Episcopi, ad implorandam gratiam Spiritus sancti, quâ possit convenienter munus Episcopale, quod jam suscepit, suo tempore exequi.

150. Resp. ad argumentum Arriagæ.

Porro ad argumentum Arriagæ responderi posset primò, etiam post unctiorem manuum adhuc vocari *Electum*; nam post verba supra relata, quibus explicatur hæc ceremonia, actum subiungitur: *Et produens manu dextrâ ter signum crucis super manus Electi dicit. In nomine Dei Patris, & Filii, & Spiritus sancti, facientes imaginem sanctæ Crucis Salvatoris nostri Iesu Christi, qui nos à morte redemit & ad regna celorum perduxit. Exaudi nos pie Pater omnipotens æternæ Deus, & presta, ut, quod à te rogamus, exoremus per eundem Christum Dominum nostram. Resp. Amen.*

Et prosequitur sedens: *Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui te ad Pontificatus sublimari voluit dignitatem, ipse te Chrismate, & mystica delibutionis liquore perfundat, & spiritualis benedictionis ubertate fecundet, quidquid benedixeris benedicatur, & quidquid sanctificaveris sanctificetur, & consecrata manus istius vel pollicis impositio, cunctis proficiat ad salutem. Resp. Amen.*

Premiis itaque expeditis, Consecratus inungitur ambabus manus &c. Ecce hic primò appellatur *Consecratus*; adeoque non sola unctio manuum, sed etiam trina productio signi crucis super manus unctas, erit materia sacramentalis, & omnia illa verba forma sacramentalis.

151.

Præterea argumentor ad hominem; Pontificale Romanum in Ordinatione Subdiaconi utitur voce, *Ordinandus*, ulque ad traditionem libri Epistoliarum, quæ tamen iuxta Arriagam supra n. 12. non est materia Sacramentalis. Itaque Pontificale Romanum solum utitur voce, *Consecratus*, post unctiorem manuum, ed quod in unctiorem, more consecrationis Regum, eluceat species quædam consecrationis, immo & ipsa vocetur consecratio capitis & manuum, ibi: *Vngatur & consecretur caput tuum.* Et de manibus: *Ita ungantur (manus istæ) & consecrentur.*

Quare Pontif. Rom. solum utitur voce Consecratus post unctiorem manuum.

Tum etiam; quia saltem post istam unctiorem plenè & certò sit completa consecratio, etiam velut accidentaliter, sic ut sublequens traditio Baculi pastoralis, Annulli, libri Evangeliorum, non tam pertineat ad consecrationem ipsam, quàm fiat in signum testamentis jam plenissimè acceptæ.

Aut certè (inquit Herinx supra n. 34.) voluit Pontificale præscindere à determinatione opinionum controversarum, vocans tunc demum Consecratum, quando omnium opinione certò consecratus est.

Sed hæc responsio militat quoque contra eos, qui ex simili locutione Pontificalis probant, traditionem libri Epistoliarum esse materiam partialem essentialem Ordinis Subdiaconatus.

152.

Neque hic omittenda alia probatio Arriagæ

suprà n. 34. desumpta ex cap. unico de sacra Unctione, in quo Innocentius tertius mandavit, ut Episcopus Braccarensis, qui non fuerat inunctus, iungeretur Romæ ab Episcopo Albanensi, adstantibus duobus Episcopis secundum morem Ecclesiæ Romanæ.

Alia probatio Arriagæ desumpta ex c. un. de sacra Unct.

Cum venisset, inquit Pontifex, ad Apostolicam sedem Braccarensis Episcopus, qui in consecratione sua sacram non acceperat unctiorem, quam apud vos non consueverant Pontifices, cum consecrantur inungi: Nos quod illi defuerat mandavimus in ipso supplere: facientes caput eius & manus per Albanensem Episcopum (assistentibus ei duobus Episcopis, secundum morem Ecclesiasticum) sacro Chrismate deliniri.

Si autem fuisset ea unctio pura ceremonia, haud fuisset sollicitus Pontifex, eam post tam longum tempus supplere.

153.

Deinde toto eo capite multus est Innocentius, ut ostendat essentialiter & necessariò requiri eam unctiorem. Manus, inquit, ungitur oleo pietatis, ut Episcopus operetur bonum ad omnes, maxime autem ad Domesticos Fidei. Caput autem ungitur balsamo charitatis, ut Episcopus diligat Deum ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima, & proximum suum sicut seipsum. Caput inungitur, ut ostendatur illius representare personam, de quo dicitur per Prophetam: Sicut unguentum in capite ejus &c. Caput enim viri, Christus; caput Christi Deus: qui de se dicit: Spiritus Domini super me ed quod unxit me; evangelizare pauperibus misit me. Manus Episcopo inunguntur, ut ostendatur accipere potestatem benedicendi & consecrandi. Unde cum eas Consecrator inungit: Consecrare, inquit, & sanctificare digneris Domine manus istas, per istam unctiorem & per nostram benedictionem, ut quacumque consecraverint, consecrentur, & quacumque benedixerint, benedicantur in nomine Domini.

Id quo Innoc. III. conatur ostendere unctiorem essentialiter requiriti.

Non dixit (inquit Arriaga) *ut ostendatur, quod acceperit*, sed, *quod accipiat potestatem*; ea autem potestas consecrandi Sacerdotes & Episcopos, sine dubio pertinet essentialiter ad potestatem & Ordinem Episcopalem; ergo hanc accipit per eam unctiorem.

Arriagæ.

Ibi præterea (prosequitur idem Auctor) Pontifex duas distinguit unctiões, unam visibilem, alteram invisibilem, & illam dicit signum hujus. Unde meo iudicio efficaciter argumentor. Nam cum per invisibilem intelligat gratiæ unctiorem, eo ipso videtur exteriorem unctiorem facere signum gratiæ sanctificantis; in qua practica significatione communiter constituitur ratio Sacramenti; ergo illam unctiorem insinuat esse Sacramentum. Hæc ille.

154.

et distinguit duas unctiões unam visibilem, alteram invisibilem.

Subscribo verba textus; *Scire te volumus, duas esse species unctiões, exteriorem, quæ materialis est & visibilis, & interiorem, quæ spiritualis est & invisibilis. Exteriori visibiliter inungitur corpus, interiori invisibiliter inungitur cor. De prima Iacobus Apostolus ait: Infirmatur quis in vobis &c. De secunda Ioannes Apostolus ait: Vos unctiorem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis &c. Unctio visibilis*

& exterior, signum est interioris & invisibilis unctio-
nis: unctio vero invisibilis & interior non solum est
signum, sed etiam Sacramentum: quia si dignè sumi-
tur, vel agit, vel auget absque dubio, quod designat.

Et post pauca subjungit: Hoc ergo Chrismate
(quod scilicet ex oleo fit & ballamo) ungi debet
Episcopus, non tam in corpore, quam in corde, ut
& interius nitorem conscientia quantum ad Deum,
& exterius habeat odorem fame quoad proximum.

155.
Notandas
Titulus il-
lius cap. pro
responsione.

Pro responsione, nota Titulum illius capituli;
Ecclesia Græcorum in Ordinationibus & consecratio-
nibus servare debet Unctiones, quas servat Ecclesia
Romana. Unde Glossa loco ly Braccarensis Epi-
scopus, qui est in Lusitania, putat fortè legen-
dum: Brandiribarensis Episcopus; agit enim, inquit,
hic de quodam Episcopo Græco. Et verb. Apud vos,
sic ait Glossa: Id est, apud Græcos; scribit enim
Patriarcha Constantinopolitano.

que non
placet Ar-
ziage.

Sed hæc explicatio non placet Arriagæ supra
n. 36. quia, inquit, in ea supponitur id, quod
ex eo capite nequaquam potest probari; & cum
textus retinuerit Braccarensis, non video cur
aliter res sit explicanda.

156.
Quare aliter
explican-
dum hoc
caput quam
verba som-
nant.

Ideo, inquis, aliter res est explicanda; quia
non est verisimile, Ecclesiam Braccarensem,
quæ semper fuit subjecta Apostolicæ Sedi &
Romanæ Ecclesiæ, & non constat in aliis Or-
dinationibus recessisse à ritibus præscriptis in
Pontificali Romano, non, inquam, est credi-
bile, solitam fuisse omittere tam notabilem ce-
rimoniam in Ordinatione Episcopi. Et tamen
scribit Innocentius ad eos, apud quos non con-
sueverant Pontifices, cum consecrantur, inungi.

Porrò facilè suspicari potest, illos fuisse
Græcos, quos constat in aliis Ordinationibus
non observare ceremonias Ecclesiæ Romanæ.
Unde in fine illius capituli sic legitur: Monemus
igitur, ut illum in ordinandis Presbyteris, & conse-
crandis Episcopis, morem servet, & facias observari,
quem Apostolica Sedes observat. Ergo scribit ad
eos, qui etiam in ordinandis Presbyteris non
observabant morem Ecclesiæ Romanæ; quales
erant Græci; & cum validè ordinarent Pres-
byteros per solam manuum impositionem, cur
non etiam validè ordinassent Episcopos? Sanè
etiam hodie ordinare solà impositione ma-
nuum, cum his verbis: Divina gratia promovet
hunc Deo amabilissimum Presbyterum in Episcopum à
Deo custodite civitatis talis, refert Petrus Arcu-
dius in Concord. lib. 6. c. 2. in Ordinatio. Epi-
scopi.

157.
Objectio.

Sed contra; si etiam hodie validè sic ordi-
nant, immo licitè, ut superius diximus, cur
Innocentius tertius mandavit suppleri in Epi-
scopo Braccarensi seu Brandiribarensi, quod
illi defuerat? Nam nihil illi defuerat, neque
essentiale, neque accidentale. Cur monet In-
nocentius Episcopum, ad quem scribit, ut in
ordinandis Presbyteris, & consecrandis Epi-
scopis, morem servet, & faciat observare, quem
Apostolica Sedes observat, cum hodie Sedes

Apostolica Romæ permittat, Presbyteros Græ-
cos ordinari more Græco, qui diversus est ab
eo, quem observat Sedes Apostolica?

Quidquid ergo sit de hac controversia, etiam
fuerit Episcopus Braccarensis in Lusitania;
equidem ex illo capite efficaciter probatur in-
tentum, quod sic ostendo: quia in primis idem
Pontifex c. 1. de Sacramentis non iterandis,
mandat suppleri impositionem manuum, quæ
erat omissa in Ordinatione Subdiaconi, vel
potius Diaconi; & eandem supplementationem præ-
cipit Gregorius nonus eodem titulo c. 3. & ta-
men teste Arriaga supra n. 19. indè non bene
infertur; ergo impositio illa pertinet ad mate-
riam essentialem Diaconatus. Ergo consimili-
ter ex eo, quod Innocentius fuerit sollicitus, post
tam longum tempus supplere unctioem, præ-
termissam in Consecratione Episcopi Braccar-
rensis, non rectè sequitur, ergo illa unctio per-
tinet ad materiam essentialem Episcopatus.

Nec est, quod vim facias in tanto tempore
quia in c. 1. allegato nulla fit mentio temporis
magni aut parvi, uti nec in cap. 3. Unde ta-
meti post plures annos constaret, manuum im-
positionem prætermissam, statuto nihilominus
tempore ad hujusmodi Ordines consecrandos,
foret supplenda.

Respondendum ergo in casu proposito pro
Arriaga supra respondet in hoc casu, fuisse
Pontificem, eò quod ritus ille sit ad id solen-
nis, & antiquus ab ipsis Apostolis observatus,
voluisse ut suppleretur, etiam si non pertinet
ad materiam essentialem illius Ordinis.

Immo (inquit Herinex supra n. 33.) non
videtur posse potius argui, quod unctio sit pe-
ra ceremonia Ecclesiastica: nam certè non appa-
ret, qualiter ipsa, post tantum temporis inter-
vallum, à diverso Episcopo, ungente Romæ
adhibita, potuisset cum actionibus, Braccar-
in Lusitania peractis, uniri, ad completionem
unicum Sacramentum sive Consecrationem
Episcopalem: quæ proinde supponitur sine un-
ctione fuisse valida; aliàs enim tota Episco-
pis Consecratio fuisset supplenda sive iteranda.
Quo tamen non obstantè, cogitari potest, cum
requiri quidem tamquam partem ab Ecclesia
Romana, et si in Provincia Braccarensi non fu-
ret tunc usitata aut omnino necessaria, Episco-
pis ibidem intendentibus per alia signa consti-
re Episcopalem potestatem. Hæc ille.

Sed hoc ultimum est mera conjectura; hæc
enim supra dixi, hæc Provincia semper parva
Sedi Romanæ, adeoque non est verisimile, ab
illa discessisse in ritibus Ordinationum, & ma-
ximè in ritu tam notabili. Ut omittam, deter-
minationem materiæ in individuo non videtur
relictam à Christo cuilibet Provinciæ, sed uni-
versali Ecclesiæ.

Quantùm ad primum; idem Auctor n. 40.
ex eo, quod Pontifex jubet, impositionem
manuum, omisam in Ordinatione Sacerdotum

aut Diaconi, suppleri, idque statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos, probat, illam non esse mere ceremoniam. Quæro ergo ab illo; si aliquis Presbyter aut Diaconus Braccarenfis veniret ad Sedem Apostolicam, qui in sua Ordinatione non accepisset manuum impositionem, quæro, inquam, an Pontifex non mandaret in illo suppleri illam impositionem statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos? Non est dubium, quin mandaret.

Interrogorursum: qualiter ipsa, post tantum temporis intervallum, à diverso Episcopo, Romæ adhibita, potest cum actionibus, Braccaræ in Lusitania peractis, uniri ad complendum unicum Sacramentum, sive Ordinationem? Expectabo responsum.

Ceterum quod attinet ad duplicem unctionem, unam visibilem, & alteram invisibilem, quas in illo capite distinguit Innocent. putat Arriaga ex ea distinctione suam sententiam efficaciter probari; sed, meo iudicio, valde inefficaciter. Licet enim ibi Pontifex assignet aliquas unctiones visibiles, quæ sunt verum Sacramentum aut pars Sacramenti, scilicet unctionem Extremam, & unctionem in Sacramento Confirmationis; tamen etiam assignat aliquam unctionem visibilem, quæ neque est Sacramentum, neque pars Sacramenti; puta unctionem in Sacramento Baptismi.

Accipe verba textus: Quia verò Christus fecit nos in sanguine suo Deo nostro regnum & Sacerdotes (propter quod Petrus Apostolus ait: Vos estis genus electum, regale Sacerdotium) ideo in novo Testamento non solum Reges & Sacerdotes unguuntur, sed etiam omnes Christiani: bis ante Baptismum, scilicet oleo benedicto, primum in pectore, deinde inter scapulas: & bis post Baptismum, scilicet Chrismate sancto; primum in vertice, deum in fronte &c. Quis propterea docet, illas unctiones esse Sacramentales?

Deinde meminit unctionis Sacerdotis, ut patet ex verbis jam allegatis; immo verba illa: Consecrate & sanctificare digneris &c. quæ, ut loquitur ibi Innocentius, Consecrator dicit, quando inungit manus Episcopi, sunt ipsissima verba, quæ in Pontificali præscribuntur, quando inunguntur manus Sacerdotis, & tamen communiter, etiam ab Arriaga, docetur, unctionem manuum in Sacerdotio non esse materiam essentialem.

Itaque neque ex præfato jure Innocentii III. quidquam efficaciter probatur, neque etiam ex ratione, cum dependeat à voluntate Ecclesiæ, ut hæc vel illa ceremonia sit essentialis. Hactenus autem Ecclesia nondum satis declaravit, unctionem manuum & capitis esse ceremoniam essentialiam; sed neque oppositum, cum permittat utramque sententiam imprimi ab Autoribus absque aliqua contradictione.

Valquez rejicit hanc unctionem à materia essentiali; quia fit ab uno tantum Episcopo, &

similiter verba correspondentia ab uno solo proferuntur, cum tamen sint tres Ministri hujus Ordinis.

Sed ad hoc respondet Arriaga sup. n. 39. Erit dicamus, ex Christi institutione requiri tres Episcopos pro Consecratione Episcopi; non tamen inde inferri, eos omnes esse Ministros illius. Ut enim post Tridentinum ad valorem Matrimonii interesse debent duo testes & Parochus, non tamen propterea illi sunt Ministri ejus Sacramenti, ita idem de assistentia duorum Episcoporum dici debet.

Et sane illud videtur modo loquendi totius Ecclesiæ valde conforme; nunquam enim duo illi Episcopi dicuntur Consecrantes, sed, Assistentes, solus autem ille, qui celebrat, & reliqua facit dicitur Consecrans: si autem æqualiter omnes tres Ordinem conferrent, non video sane, cur non deberent dici omnes tres Consecrantes; non est ergo, cur ex eo capite rejiciamus eam unctionem manuum à ratione partialis materiam. Hæc ille.

Atque ut omnes essent Ministri, sufficit, quod adhibeant aliquam partialem materiam & formam. Sic enim in Extrema unctione plures possunt esse Ministri simul & successive, tametsi singuli solum adhibeant partialem materiam, & formam, ut suo loco diffusius explicatum est. Itemque in Ordinatione Sacerdotis possunt esse plures Ministri, tametsi solum adhibeant partialem materiam & formam, v.g. si Episcopus, qui tradidit Calicem, statim moretur, alius debet complere Ordinationem inceptam, & imponere manus, cum illis verbis: Accipe Spiritum sanctum &c.

Ergo consimiliter in præfati casu, sufficit ad hoc, ut omnes tres sint Ministri, quod imponant manus, dicendo: Accipe Spiritum sanctum; sic enim omnes adhibent aliquam partialem materiam & formam. Immo nullus ipsorum totam adhibet materiam & formam, quia ea, impositio manuum aut libri, quæ fit à duobus, assistentibus, non fit ab Episcopo Consecrante, & quæ ab hoc fit, non fit ab Assistentibus, & quæ ab uno Assistente, non fit ab altero; & eodem modo discurrere possumus de prolatione formæ.

Ut igitur finem imponamus huic controversiæ & Conclusioni, cum non satis constet, in qua præcisè actione consistat essentialis Consecrationis Episcopalis, studiosè curandum est, ut quælibet earum, de quibus quoad hoc posset esse dubitatio, exactissime adhibeatur. Eadem regula observanda in aliis Ordinationibus, quarum essentia etiam dubia est.

Similiter studiosè curandum est, ut ordinandi physicè tangant instrumenta; quia probabile est, contactum physicum esse necessarium necessitate Sacramenti; quamvis etiam speculative loquendo oppositum sit probabile, ut jam edissero.

quæ quæ unctionem excludit à materia essentiali. Rejicitur ab Arriaga.

161. Ut si quis dicit, Minister Sacramenti sufficit quoad adhibeat partialem materiam & formam.

162. Ut si quis dicit, Minister Sacramenti sufficit quoad adhibeat partialem materiam & formam.

163. Fiois. Concl. elusionis.

CON-

160. An sententia Arriagæ efficaciter probetur ex duplici unctione.

161. Ratio val. essentiali; quia fit ab uno tantum Episcopo, &